

การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาเภสัชศาสตร์
กรณีศึกษา: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง

**A STUDY OF ADVERSITY QUOTIENT (AQ) AMONG PHARMACY STUDENTS:
A CASE STUDY IN A PRIVATE UNIVERSITY**

ปิยะวัน วงษ์บุญหนัก*, ศรัณย์ กอสนาน, ปพิชญา แสงวงผล, นัสเรียม นิมะยู

Piyawan Wongboonnak, Sarun Gorsanan, Papitchaya Swangphol, Nasria Nimayu*

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Faculty of Pharmaceutical Sciences, Huachiew Chalermprakiet University.

*Corresponding author, e-mail: piyawan.won@live.hcu.ac.th

Received: 3 November 2020; **Revised:** 6 May 2021; **Accepted:** 22 June 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2561 จำนวน 220 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับแบบ Likert ที่ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.856 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ 3.72 ± 0.522 พบว่า มิติด้านผลกระทบ (Reach) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.09 ± 0.683 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมิติด้านความอดทน (Endurance) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.40 ± 0.703 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติ Independent Sample t-Test พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน (p -value 0.784) และจากทดสอบด้วย One-Way ANOVA พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน (p -value 0.560) ส่วนนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value 0.019 และ 0.003 ตามลำดับ)

คำสำคัญ: ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

Abstract

The objectives of this study were to study the level of adversity quotient (AQ) and to study related factors including gender, age, academic level and cumulative GPA among samples of 220 pharmacy students studying in academic year 2018 at a private university. Data was collected by using 5-level rating Likert scale questionnaires that measured their reliability with Cronbach's Alpha coefficient

of 0.856. The results of the study showed that mean of adversity quotient quite high $3.72 \pm .522$. It was found that the dimension of reach had the highest mean of $4.09 \pm .683$ which was considered to be quite high and the endurance dimension was the lowest mean $3.40 \pm .703$ which was at the moderate level. The results of hypothesis testing with Independent Sample t-Test found that there was no statistically significant difference adversity quotient in different genders students (p-value 0.784). Tested with One-Way ANOVA students of different ages had no statistically significant difference adversity quotient (p-value 0.560). Students with different academic levels and cumulative GPA have statistically significant different adversity quotient at the 0.05 level (p-values 0.019 and 0.003 respectively).

Keywords: Adversity Quotient, Pharmacy Students, Private University

บทนำ

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค หรือความฉลาดในการฝ่าวิกฤต หรือเซาว์ในการแก้ปัญหา โดยใช้ภาษาอังกฤษคือ Adversity Quotient (AQ) เป็นความสามารถในการควบคุมหรือจัดการกับปัญหาด้วยจิตใจที่อดทน มองปัญหาว่ามาจากปัจจัยภายนอก ไม่โทษตัวเองให้ต้องท้อแท้ แต่เข้าไปรับผิดชอบปัญหาด้วยความกล้าหาญ ไม่ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ มีความอดทนต่อความยืดเยื้อของปัญหา และมีความพยายามแก้ไขปัญหาด้วยความมุ่งมั่น [1] โดยพบว่าบุคคลที่มีระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสูงจะมีความเครียดในการทำงานต่ำกว่าคนที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคต่ำ [2] ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค นอกจากจะถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับบุคคลแล้ว ยังสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทีมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน วัฒนธรรม และสังคม พร้อมทั้งสามารถนำมาใช้พยากรณ์ความสำเร็จต่าง ๆ [3] เช่น ผลการปฏิบัติงาน (Performance) แรงจูงใจ (Motivation) การเรียนรู้ (Learning) ทักษะ (Attitude) ในปัจจุบันจึงเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เป็นอีกหนึ่งคุณสมบัติสำคัญที่นอกเหนือจากความฉลาดทางปัญญา (Intelligence Quotient : IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ที่มีบทบาทสำคัญในการที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ

Stoltz [3] นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้เสนอแนวคิดและแนวทางพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ได้แบ่งความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคออกเป็น 4 มิติ เรียกโดยรวมว่า CO2RE ดังนี้ 1) การควบคุม (C = Control) หมายถึง การควบคุมสถานการณ์ หรือระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมจัดการตนเองให้สามารถข้ามผ่านเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรคไปได้ ผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ คนที่สามารถเข้าใจปัญหาความยากลำบาก มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา (proactive approach) และพยายามหาทางออกในการแก้ปัญหาเพื่อให้ตนเองผ่านพ้นอุปสรรคและความยากลำบากได้ในระดับสูง 2) สาเหตุและความรับผิดชอบ (O2 = Origin and Ownership) หมายถึง ระดับความสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยอื่นที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรคว่ามีสาเหตุมาจากอะไร พร้อมทั้งตระหนักว่าส่วนใดเป็นความรับผิดชอบของตนเอง เรียนรู้พร้อมที่จะแก้ไข ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้ผู้อื่น 3) ผลกระทบ (R = Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของปัญหาอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด ผู้ที่มีมิติด้านผลกระทบสูง จะมีลักษณะเป็นผู้ที่มีสามารถในการควบคุมสถานการณ์และจำกัดปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ มิให้ผลกระทบหรือสร้างความเสียหายให้การดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาคือความทุกข์ยากเกิดขึ้นสามารถเผชิญได้กับทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหวจมกับความทุกข์ และมองว่าอุปสรรคก็เป็นเหมือนเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาและจะผ่านพ้นไป ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ ไม่คิดทางลบ

และ 4) ความอดทน (E = Endurance) หมายถึง การรับรู้ถึงความคงอยู่ของอุปสรรค และความสามารถในการจัดการความยืดหยุ่นของปัญหา และขจัดให้หมดไป ลักษณะของคนที่มีมิติด้านความอดทนสูง จะเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาหรืออุปสรรคว่าเป็นสิ่งชั่วคราว สามารถจัดการได้ หากมีกำลังใจในชีวิต มีความอดทน พยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค และมีความเชื่อว่าหลังจากผ่านพ้นอุปสรรค จะพบแต่สิ่งที่ดี ๆ

ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคจึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในยุคปัจจุบันที่เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีมีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่กำลังจะเข้าสู่วัยทำงานเป็นคนใน generation Z (ผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2538-2547) เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาในท่ามกลางสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่เติบโตในยุคดิจิทัลและมีความสามารถในการใช้งานด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ตลอดจนสามารถเรียนรู้การใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย อย่างไรก็ตามในแง่ของการทำงาน ชาว generation Z มักจะถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่เปลี่ยนงานบ่อยและมาก [4] ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งอยู่ใน generation Z เนื่องจากในปัจจุบันการเรียนหลักสูตรเภสัชศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ หลักสูตรที่มีการแยกสาขาย่อยตลอดหลักสูตร และหลักสูตรที่มีการแยกสาขาย่อยในชั้นปี 5 และ ปี 6 แต่ทั้งสองรูปแบบมีระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตรเท่ากันคือ 6 ปี หลักสูตรเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่ผู้วิจัยทำการศึกษานี้มีหลักสูตรที่แยกสาขาย่อยในชั้นปีที่ 5 และ 6 ซึ่งทำให้นักศึกษาที่ต้องเรียนมีจำนวนหน่วยกิตและวิชาเรียนมีความหลากหลายมาก นักศึกษาต้องปรับตัว มีความตั้งใจและมีความพร้อมในการเรียนมาก เพื่อให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาจึงเป็นคุณสมบัติที่น่าสนใจ โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมและการเรียนการสอนในอนาคต ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ให้แก่นักศึกษา ทำให้สามารถเป็นบุคคลที่ประกอบไปด้วยหัวใจปัญญา และมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ในทุกรูปแบบ ทำให้สามารถแก้ไขและจัดการปัญหาทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้เป็นอย่างดี อันเป็นปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในการเรียนและความสำเร็จในการทำงานต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Research) ทำการเก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2561 (เดือนสิงหาคม 2561 ถึง กรกฎาคม 2562) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม โดยการศึกษาได้รับการรับรองจริยธรรมงานวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2561 เลขที่รับรอง อ.731/2561

ประชากร คือ นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งจากข้อมูลการลงทะเบียนเรียนของสำนักทะเบียนและประมวลผลในปีการศึกษา 2561 ลงทะเบียนทั้งหมด จำนวน 474 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ด้วยค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างต้องมี

จำนวนไม่ต่ำกว่า 217 คน ในการศึกษาจึงทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 220 คน โดยแบ่งสัดส่วนตามจำนวน นักศึกษาแต่ละชั้นปีในตารางที่ 1 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยเก็บ ตัวอย่างกับนักศึกษาในแต่ละชั้นปีที่ยินยอมเข้าร่วมในการศึกษาจนครบจำนวนที่ต้องการ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่าง

ชั้นปี	จำนวนนักศึกษา	จำนวนตัวอย่าง
ชั้นปี 1 (รหัสนักศึกษา 61)	105	48
ชั้นปี 2 (รหัสนักศึกษา 60)	71	33
ชั้นปี 3 (รหัสนักศึกษา 59)	76	35
ชั้นปี 4 (รหัสนักศึกษา 58)	63	30
ชั้นปี 5 (รหัสนักศึกษา 57)	81	38
ชั้นปี 6 (รหัสนักศึกษา 56)	78	36
รวม	474	220

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้แบบวัดความสามารถในการ เฝซิชญและฝำพินอุปสรรค (AQ) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบความคิดของ Stoltz โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 มิติของความสามารถในการเฝซิชญและฝำพินอุปสรรค คือ การควบคุม (Control) ต้นเหตุและความรับผิดชอบ (Origin and Ownership) ผลกระทบ (Reach) และความอดทน (Endurance) เป็นมาตราวัดการประมาณค่าแบบ ลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยมีข้อคำถามเชิงบวก จำนวน 18 ข้อ ตัวอย่างเช่น ถ้ามีเหตุการณ์ ที่ทำให้ต้องเปลี่ยนกลุ่มทำงาน นักศึกษาพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับกลุ่มทำงานใหม่ เป็นต้น และข้อคำถามเชิงลบ จำนวน 22 ข้อ ตัวอย่างเช่น ถ้าถูกอาจารย์ตำหนิเรื่องการทำงาน นักศึกษามักจะคิดว่า อาจารย์จึงใจหาเรื่อง กลั่นแกล้ง เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ทำการพิจารณาความสอดคล้องของโครงสร้างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้วยการ ประเมิน Index of item objective congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความหมายถูกต้อง เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาหรือไม่ หากเหมาะสมให้ 1 คะแนน ไม่แน่ใจให้ 0 คะแนน และไม่ เหมาะสมให้ -1 คะแนน แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตรทั้งในภาพรวม และรายข้อ โดยยอมรับค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง โดยในการศึกษานี้พบข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จำนวน 2 ข้อ จึงได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้มีความเหมาะสมและถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการ ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค(Cronbach's Alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.856

ในการแปลผล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแบ่งระดับความสามารถในการเฝซิชญและฝำพินอุปสรรค โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การแปลผลระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

ค่าคะแนน AQ เฉลี่ย	การแปลผลระดับ AQ
4.51-5.00	สูง
3.51-4.50	ค่อนข้างสูง
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	ค่อนข้างต่ำ
1.00-1.50	ต่ำ

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน ได้ผลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (n=220)

มิติ	Mean	S.D	ระดับ AQ
1. ด้านการควบคุม	3.85	.601	ค่อนข้างสูง
2. ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ	3.54	.636	ค่อนข้างสูง
3. ด้านผลกระทบ	4.09	.683	ค่อนข้างสูง
4. ด้านความอดทน	3.40	.703	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.72	.522	ค่อนข้างสูง

ผลการศึกษาจากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงคือ $3.72 \pm .522$ โดยพบว่า มิติด้านผลกระทบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ $4.09 \pm .683$ และมิติด้านความอดทนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ $3.40 \pm .703$ ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

H_0 : นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน

H_1 : นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จำแนกตามเพศ ใช้วิธี Independent Sample t-Test

มิติ	เพศ		t	Sig.
	ชาย (n=33)	หญิง (n=187)		
1. ด้านการควบคุม	3.85	3.85	-0.007	0.994
2. ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ	3.61	3.52	0.693	0.489
3. ด้านผลกระทบ	3.96	4.11	-1.218	0.225
4. ด้านความอดทน	3.55	3.37	1.378	0.169
ค่าเฉลี่ยรวม	3.74	3.71	0.274	0.784

สรุป นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.784

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

H_0 : นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน

H_1 : นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟัน จำแนกตามอายุ ใช้วิธี One-Way ANOVA

มิติ	อายุ			F	Sig.
	18-21 ปี (n=117)	22-25 ปี (n=98)	26-29 ปี (n=5)		
1. ด้านการควบคุม	3.84	3.86	4.00	0.199	0.819
2. ด้านสาเหตุและความรับผิดชอบ	3.49	3.59	3.48	0.763	0.468
3. ด้านผลกระทบ	4.04	4.16	4.02	0.807	0.448
4. ด้านความอดทน	3.37	3.43	3.36	0.205	0.815
ค่าเฉลี่ยรวม	3.68	3.76	3.71	0.582	0.560

สรุป นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.560

สมมติฐานที่ 3 นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

H_0 : นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน

H_1 : นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จำแนกตามระดับการศึกษา

ใช้วิธี One-Way ANOVA

มิติ	ชั้นปีที่						F	Sig.
	1 (n=48)	2 (n=33)	3 (n=35)	4 (n=30)	5 (n=38)	6 (n=36)		
1. ด้านการควบคุม	3.82	3.98	3.75	3.82	3.84	3.92	0.593	0.705
2. ด้านสาเหตุและ ความรับผิดชอบ	3.77	3.67	3.39	3.27	3.32	3.69	4.737	<0.001*
3. ด้านผลกระทบ	4.15	4.09	3.75	4.16	4.23	4.13	2.253	0.049*
4. ด้านความอดทน	3.78	3.54	3.47	3.11	2.93	3.42	8.753	<0.001*
ค่าเฉลี่ยรวม	3.88	3.82	3.59	3.59	3.58	3.79	2.766	0.019*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาหรือชั้นปีต่างกันมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.019 โดยมีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ เมื่อทดสอบรายมิติพบว่า มิติด้านสาเหตุ และความรับผิดชอบ ด้านผลกระทบ และด้านความอดทน มีค่าเฉลี่ยรายมิติที่แตกต่างกัน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยด้านการควบคุมไม่แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Fisher's least significant difference (LSD) พบว่านักศึกษาชั้นปี 1 มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มากกว่านักศึกษาที่อยู่ชั้นปี 3, 4 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการทดสอบรายคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4 นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

H_0 : นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน

H_1 : นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ใช้วิธี

One-Way ANOVA

มิติ	เกรดเฉลี่ย					F	Sig.
	≤2.00 (n=3)	2.01- 2.50 (n=24)	2.51- 3.00 (n=63)	3.01- 3.5 (n=81)	>3.5 (n=49)		
1. ด้านการควบคุม	3.41	3.93	3.68	3.88	4.02	3.027	0.019*
2. ด้านสาเหตุและความ รับผิดชอบ	3.69	3.51	3.41	3.48	3.80	3.132	0.016*
3. ด้านผลกระทบ	4.23	3.88	3.94	4.12	4.33	3.105	0.016*
4. ด้านความอดทน	2.96	3.39	3.28	3.34	3.68	2.999	0.020*
ค่าเฉลี่ยรวม	3.57	3.68	3.67	3.70	3.96	4.185	0.003*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวม และรายมิติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.003 โดยมีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) พบว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.50 มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ย 2.01-2.50 เกรดเฉลี่ย 2.51-3.00 และเกรดเฉลี่ย 3.01-3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการทดสอบรายคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาสรุปได้ว่า 1.กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงคือ 3.72±.522 โดยพบว่า มิติด้านผลกระทบ (Reach) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.09±.683 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมิติด้านความอดทน (Endurance) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.40±.703 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ได้แก่ ระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสม (p-value 0.019 และ 0.003 ตามลำดับ)

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาเภสัชศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ 3.72±.522 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาร์ตัน ศรีรักษ์ [5] การศึกษาของมนตรี สังข์ทอง และคณะ [6] และการวิจัยกึ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และคณะ [7] ซึ่งทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเช่นกันและพบว่าค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคมีความอดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคที่เข้ามา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการทำงานในอนาคตตามที่ Stoltz [3] ให้แนวคิดไว้ว่า คนที่มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟัน

อุปสรรคที่ดี จะคิดว่าอุปสรรคที่ประสบอยู่เป็นความท้าทาย ต้องพยายามต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยความอดทน เข้มแข็ง และมีมุ่งมั่นต่อความยากลำบากเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวัง

จากการพิสูจน์สมมุติฐานเปรียบเทียบตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ สรุปได้ว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.784 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของรัฐณูมาศ คำมาตา [8] การศึกษาของรัชนู วรรณ และคณะ [9] และการศึกษาของกิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ และคณะ [7] ซึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพแวดล้อมและอายุใกล้เคียงกับการศึกษานี้ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างหญิง และชายมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการดำเนินชีวิตของ นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีวิถีชีวิตและแบบแผนการเรียนที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งสภาพ สังคมในยุคนี้เปิดโอกาสให้บุคคลทุกคนสามารถพัฒนาบทบาทของตนตามศักยภาพได้อย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าเพศ ใด ตัวแปรดังกล่าวจึงอาจไม่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค แต่ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของอุทัยรัตน์ วิเศษศักดิ์ [10] ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่ง พบว่า นักเรียนเพศหญิงมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุของการไม่สอดคล้อง อาจเนื่องมาจากบริบทของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนมัธยมปลายมีความหลากหลายแตกต่างกัน ด้วยเหตุปัจจัยด้านรายวิชาและสาขาที่เลือกเรียนมากกว่า การศึกษานี้ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่มาจากนักศึกษาคณะเดียวกัน

ผลการวิจัยด้านอายุพบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.560 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Markman [11] ที่ได้ศึกษาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิบัตร โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิบัตร จำนวน 199 คน ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับ ความสามารถในการควบคุมอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุของความไม่สอดคล้อง อาจเนื่องมาจากความแตกต่างในช่วงอายุ ประสบการณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งงานวิจัย ดังกล่าวทำการศึกษาในกลุ่มวัยทำงานเป็นผู้ประกอบการที่มีค่าอายุเฉลี่ย 47.23 ปี แต่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงวัยที่แตกต่างกันน้อยกว่า มีปัจจัยแวดล้อมที่ คล้ายคลึงกัน จึงมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยด้านระดับการศึกษา นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่ โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.019 ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Markman [11] และการศึกษาของอุทัยรัตน์ วิเศษศักดิ์ [10] ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่ แตกต่างกันมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปได้ว่าในการศึกษา แต่ละระดับ มีปัญหาอุปสรรค ความเครียด และความซับซ้อนของปัญหาที่ต้องใช้ทักษะในการเผชิญกับปัญหาและการ แก้ปัญหาที่แตกต่างกัน จึงมีผลให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อทำการ ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) พบว่านักศึกษาที่อยู่ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ย ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค มากกว่านักศึกษาที่อยู่ชั้นปี 3, 4 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนการทดสอบรายคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการ เรียนของคณะเภสัชศาสตร์ที่ชั้นปีที่ 1 จะเรียนเนื้อหาวิชาทั่วไปและวิชาพื้นฐาน ซึ่งแตกต่างจากเนื้อหาชั้นปีที่ 3, 4 และ 5 ที่เป็นการเรียนเนื้อหาวิชาชีพที่ซับซ้อนและมีรายละเอียดมากกว่ามาก

ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่า ฟันอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่ โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.003 โดยพบว่า

นักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคมากที่สุดคือ นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.5 รองลงมาคือนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ย 3.01-3.5, 2.01-2.50, 2.51-3.00 และต่ำกว่า 2.00 โดยมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเท่ากับ 3.96, 3.70, 3.68, 3.67 และ 3.57 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลลดา ปัญญา [12] และงานวิจัยของ Effendi และคณะ [13] ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษานี้สามารถใช้ข้อมูลนี้ในการทำกิจกรรมพัฒนานักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคให้มีระดับสูงขึ้นได้ โดยเฉพาะในมิติด้านความอดทน ที่ยังมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้ นักศึกษาสามารถผ่านอุปสรรคในการเรียนชั้นปีสูงขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาวิชาที่ยากและซับซ้อนมากขึ้นและมุ่งเน้นหนุนเสริมพัฒนาในกลุ่มนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมน้อย เพื่อประโยชน์ในการสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาและการทำงานต่อไปในอนาคต นอกจากนี้เสนอแนะให้มีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้เพิ่มเติมในกลุ่มนักศึกษาที่มีปัญหาเฉพาะ เช่น มีโรคประจำตัว มีปัญหาสุขภาพจิต จะทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่มีประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาได้ดีมากยิ่งขึ้น และควรมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคก่อนและหลังการทำกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชีระศักดิ์ กำบรรณรักษ์, และจิตติมา วัฒนโสภาศิริ. (2550). รายงานการวิจัย : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง *เชาวน์ในการแก้ปัญหา (AQ) เชาวน์อารมณ์ (EQ) จริยธรรมธุรกิจและความเครียดของผู้ประกอบการ* ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [2] อาภาวี จิรายุพัฒน์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พฤติกรรมการเผชิญความเครียดและความเครียดในการทำงาน : กรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [3] Stoltz, P. G. (1997). *Adversity quotient : turning obstacles into opportunities*. Wiley: John Wiley & sons Inc.
- [4] JobCute News. (2563, มกราคม). *เจาะลึกไลฟ์สไตล์การทำงานของชาว gen Z*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/39MLR3h>
- [5] ลดารัตน์ ศรีรักษ์. (2556, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติธุรกิจแบบผสมผสานของนักศึกษา คณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *วารสาร มฉก.วิชาการ*, 17(33), 17-33.
- [6] มนตรี สังข์ทอง, กานต์พิชชา แต่งอ่อน, และประภาส กลับนวล. (2556, มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *วารสารสมาคมวิจัย*, 18(1), 97-108.
- [7] กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, ปรีศนีย์ เกศะบุตร, และปิยวุฒิ ศิริมงคล. (2559, มกราคม-มีนาคม). ภูมิหลังความสามารถในการสร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 30(93), 86-99.

- [8] ธัญญา มาศ คำมาตา. (2551). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [9] รัชฎา วรรณนา, สกุรัตน์ แสงจันทร์, และสิรินาถ ชวาลตันพิพัทธ์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟ้อุปสรรค การสนับสนุนทางสังคม กับความเครียดในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6*. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] อุทัยรัตน์ วิเศษศักดิ์, และอุมาภรณ์ สุขารมณ. (2557, มกราคม-มิถุนายน). *การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเขาจรจรัญวิทยาком จังหวัดสระแก้ว*. *วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 4(1), 48-58.
- [11] Gideon D. Markman. (2002). *Adversity Quotient: The Role of Personal Bounce-back ability in new venture formation*. *Human Resource Management Review*, 13(2), 281-301.
- [12] ชลลดา ปัญญา. (2555). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโกวิทอรัณ เชียงใหม่*. ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [13] Mohd Effendi Ewan Mohd Matore, Ahmad Zamri Khairani, and Nordin Abd Razak. (2015). *The Influence of AQ on the Academic Achievement among Malaysian Polytechnic Students*. *International Education Studies*, 8(6), 69-74.